

eISSN: 2322-1445
Volume 12, Issue 1, Spring 2026

Sociology of Education

Presenting a Model of Educational Justice Development in Teachers of Townships of Tehran Province

Mehdi Parafkande Haghighi¹, Reza Sourani Yancheshmeh²*, Azita Jouybari³

1. Department of Educational Management, WT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Educational Management, WT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).
3. Department of Educational Management WT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

✦ **Corresponding Author Email:** sourani.reza@wtiau.ac.ir

Research Paper

Abstract

Receive: 2025/06/22
Accept: 2025/09/09
Published: 2025/10/15

Keywords:

Educational Justice, Teachers, Social Maturity, Critical Thinking, Social Mission.

Article Cite:

Parafkande Haghighi, M., Sourani Yancheshmeh, R., & Jouybari, A. (2026). Presenting a Model of Educational Justice Development in Teachers of Townships of Tehran Province. *Sociology of Education*, 12(1): 1-13.

Purpose: Educational justice is one of the basic and fundamental principles in any educational system, including the education system. Therefore, the present study was conducted with the aim of presenting a model of educational justice development in teachers of townships of Tehran province.

Methodology: This study was applied in terms of purpose and descriptive from type of quantitative in terms of implementation method. The research population was the high school students, which 350 people of them were selected as samples using multi-stage cluster sampling method. The research tool was a researcher-made questionnaire of the educational justice development in teachers, which its face and content validity were confirmed by experts and its reliability was obtained by Cronbach's alpha coefficient of 0.86. The data of this research were analyzed using exploratory factor analysis and structural equation modeling methods in SPSS-26 and Smart PLS-2 software.

Findings: The results of this study showed that the educational justice development in teachers had 9 factors of social maturity, infrastructure, economic factor, personality traits, critical thinking, social mission, life priorities, credible moral resources, and self-awareness with a factor load higher than 0.40, and the reliability of each of them was obtained using the Cronbach's alpha coefficient and combined methods higher than 0.70. Also, the model of educational justice development in teachers had a good fit, and the factors of self-awareness, credible moral resources, infrastructure, economic factor, social maturity, critical thinking, social mission, personality traits, life priorities, and social harms were more important, respectively.

Conclusion: The results of this research have many practical implications for experts and officials in the education system, and they based on the results of this study can take effective steps towards improving educational justice through the identified factors.

<https://doi.org/10.61838/kman.soe.12.1.7>

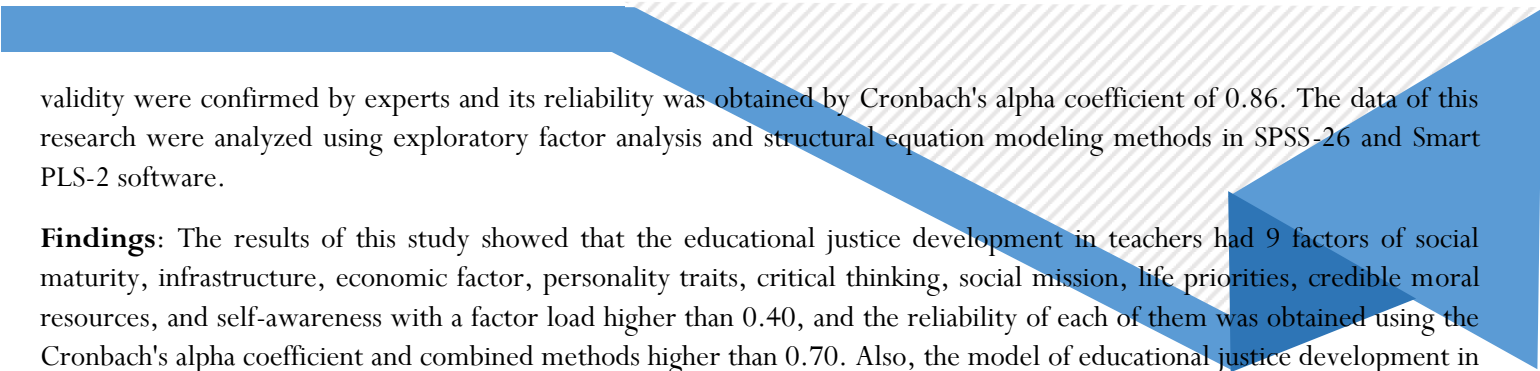

Creative Commons: CC BY 4.0

Detailed Abstract

Introduction: The education system is one of the most important social institutions, and the quality of other social institutions depends to a large extent on how this institution functions. Today, the main task of the education system is to adopt approaches and policies appropriate to the changes in society, in which teachers, as one of the main and important pillars of this system, have a fundamental role in the quality of education and learning (Hadipour et al., 2022). One of the topics that can be discussed and examined in the education system is educational justice, which has always been a main and vital issue; so that one of the most effective ways to achieve justice in society begins with educational justice (Haj Yahya, 2024). Justice in all areas, especially in education is considered as one of the important indicators of comprehensive development and survival of natural and social organization (Crawford & Valle, 2016). In fact, the institution of education is one of the basic and important institutions and organizations of any society that can be an important factor in realizing justice. As a result, this institution has various functions, duties and responsibilities, including leading individuals to a better and more just social life (Kolbe, 2025). Justice, as one of the highest and most important human values and the main indicator of the development of societies and the internal need of man, indicates the conditions for achieving equal rights and opportunities based on needs, goals and desires, and educational justice seeks to eliminate discrimination between public and private education (Nygreen & Ives, 2025). Today, educational justice is one of the main foundations of various dimensions of justice on which the progress of any society depends. This structure can transform education in all areas and provide the basis for the emergence of talents and capabilities at different levels (Joshi et al., 2024). Some experts believe that educational equity means equality in access to educational opportunities and facilities, and others believe that educational equity means the distribution of educational resources and opportunities in accordance with the needs of each individual. That is, some experts refer to the potential and actual possibilities of educational environments according to the special talents and capabilities of each individual (Warren, 2014). This construct indicates behaviors, interactions, and relationships based on fairness, uniform and non-discriminatory, guidance appropriate to the abilities of learners, and adherence to the principle of fairness in assessment and awarding points (Fulford et al., 2023). Educational justice is a construct that the education system should always seek to develop. The educational justice development by providing equal, fair opportunities and access to desirable education for all learners plays an effective role in the growth and progress of different societies (Sabus & VanHoose, 2023). Educational justice indicates equality in education and educational opportunities that are under social, economic, political and cultural conditions and its realization is based on three principles of equality in physical resources, equality in student-teacher relationships and equality in teaching resources (Balarin & Milligan, 2024). The educational justice development is achieved in societies when learners of the education system can achieve their scientific, educational, ideological and social goals through inputs and processes (Ahmed Shafi & Middleton, 2023). Educational justice is one of the basic and fundamental principles in any educational system, including the education system. Therefore, the present study was conducted with the aim of presenting a model of educational justice development in teachers of townships of Tehran province.

Methodology: This study was applied in terms of purpose and descriptive from type of quantitative in terms of implementation method. The research population was the high school students, which 350 people of them were selected as samples using multi-stage cluster sampling method. In this sampling method, some regions were randomly selected as samples, and then a number of schools were randomly selected from each region and a number of classes from each school were randomly selected as samples. Students in the selected classes were selected as samples if they met the conditions for entering the study, which in the present study included not having failed in previous grades, living with their biological parents, not taking psychiatric medications such as Ritalin, anti-anxiety, anti-depressants, etc., not having a history of receiving psychological services due to abnormal behaviors, and not having experienced acute stressful and abnormal events such as divorce and severe violence in the family in the past three months. Also, the exclusion criteria in the present study included unwillingness to participate in the study and failure to respond to more than ten percent of the items. The research tool was a researcher-made questionnaire of the educational justice development in teachers, which its face and content

validity were confirmed by experts and its reliability was obtained by Cronbach's alpha coefficient of 0.86. The data of this research were analyzed using exploratory factor analysis and structural equation modeling methods in SPSS-26 and Smart PLS-2 software.

Findings: The results of this study showed that the educational justice development in teachers had 9 factors of social maturity, infrastructure, economic factor, personality traits, critical thinking, social mission, life priorities, credible moral resources, and self-awareness with a factor load higher than 0.40, and the reliability of each of them was obtained using the Cronbach's alpha coefficient and combined methods higher than 0.70. Also, the model of educational justice development in teachers had a good fit, and the factors of self-awareness, credible moral resources, infrastructure, economic factor, social maturity, critical thinking, social mission, personality traits, life priorities, and social harms were more important, respectively.

Conclusion: The results of this research have many practical implications for experts and officials in the education system, and they based on the results of this study can take effective steps towards improving educational justice through the identified factors. In other words, the results of this study can be a guide for educational policymakers, school administrators, and teachers so that they can design and implement appropriate educational, cultural, and ethical programs with a focus on justice.

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

ارائه مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران

مهدی پرافکنده حقیقی^۱، رضا سورانی یانچشمه^{۲*}، آرزیتا جویباری^۳

۱. گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

۳. گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

✦ ایمیل نویسنده مسئول: sourani.reza@wtiau.ac.ir

مقاله تحقیقاتی	چکیده
<p>دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱</p> <p>پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۸</p> <p>انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۲۳</p>	<p>هدف: عدالت آموزشی یکی از اصول اساسی و بنیادی در هر نظام آموزشی از جمله نظام آموزش و پرورش است. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران انجام شد.</p> <p>روش‌شناسی: این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه توصیفی از نوع کمی بود. جامعه پژوهش دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم بودند که ۳۵۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه عدالت آموزشی در معلمان بود که روایی صوری و محتوایی آن با نظر خبرگان تأیید و پایایی آن با روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به‌دست آمد. داده‌های این پژوهش با روش‌های تحلیل عاملی اکتشافی و مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS-26 و Smart PLS-2 تحلیل شدند.</p> <p>یافته‌ها: نتایج این مطالعه نشان داد که توسعه عدالت آموزشی در معلمان دارای ۹ عامل بلوغ اجتماعی، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، ویژگی‌های شخصیتی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، اولویت‌های زندگی، منابع اخلاقی معتبر و خودآگاهی با بار عاملی بالاتر از ۰/۴۰ بود و پایایی هر یک از آنها با روش‌های ضریب آلفای کرونباخ و ترکیبی بالاتر از ۰/۷۰ به‌دست آمد. همچنین، مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان دارای برازش مناسبی بود و به‌ترتیب عامل‌های خودآگاهی، منابع اخلاقی معتبر، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، بلوغ اجتماعی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی، اولویت‌های زندگی و آسیب‌های اجتماعی دارای اهمیت بیشتری بودند.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر دارای تلویحات کاربردی بسیاری برای متخصصان و مسئولان نظام آموزش و پرورش است و آنان بر اساس نتایج این مطالعه می‌توانند از طریق عامل‌های شناسایی شده گام موثری در جهت بهبود عدالت آموزشی بردارند.</p>
<p>واژگان کلیدی: عدالت آموزشی، معلمان، بلوغ اجتماعی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی.</p> <p>استناد مقاله: پرافکنده حقیقی، مهدی، سورانی، یانچشمه، رضا، و جویباری، آرزیتا. (۱۴۰۵). ارائه مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۲(۱): ۱۳-۱.</p>	

<https://doi.org/10.61838/kman.soc.12.1.7>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

نظام آموزش و پرورش از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است و کیفیت سایر نهادهای اجتماعی تا اندازه زیادی به چگونگی عملکرد این نهاد بستگی دارد. امروزه، وظیفه اصلی نظام آموزش و پرورش اتخاذ رویکردها و خطمشی‌های مناسب با تحول‌های جامعه است که در این بین معلمان به‌عنوان یکی از ارکان اصلی و مهم این نظام دارای نقش اساسی در کیفیت آموزش و یادگیری هستند (Hadipour et al., 2022). یکی از مباحث قابل بحث و بررسی در نظام آموزش و پرورش، عدالت آموزشی است که همواره به‌عنوان بحث اصلی و حیاتی مطرح بوده؛ به‌طوری که یکی از موثرترین راه‌های تحقق عدالت در جامعه از عدالت آموزشی شروع می‌شود (Haj Yahya, 2024). یکی از مهم‌ترین نهادها و سازمان‌های موثر در هر جامعه که می‌تواند عاملی برای تحقق عدالت باشد، نهاد آموزش و پرورش است که مسئول پرورش شهروندانی عدالت‌محور و تداوم‌بخش جامعه عادلانه است (Smagorinsky, 2024). عدالت در همه عرصه‌ها و به‌ویژه در آموزش به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه همه‌جانبه و بقای سازمان طبیعی و اجتماعی مطرح است و برپایی عدالت آموزشی یکی از هدف‌های مهم و کلیدی در هر نظام آموزش و پرورش می‌باشد (Crawford & Valle, 2016). با اینکه در اوایل قرن بیستم به آموزش مبتنی بر استعدادها و توانمندی‌ها تاکید شد، اما از نیمه این قرن بر عدالت آموزشی تاکید و این مفهوم مورد توجه مضاعف متخصصان و برنامه‌ریزان نظام آموزش و پرورش قرار گرفت (Bellei et al., 2025). در واقع، نهاد آموزش و پرورش یکی از نهادها و سازمان‌های اساسی و مهم هر جامعه‌ای است که می‌تواند عامل مهمی برای تحقق عدالت باشد. در نتیجه، این نهاد کارکردها، وظیفه‌ها و مسئولیت‌های گوناگونی دارد که از جمله می‌تواند به سوق دادن افراد به زندگی اجتماعی بهتر و عادلانه‌تر اشاره نمود (Kolbe, 2025).

عدالت به‌عنوان یکی از والاترین و مهم‌ترین ارزش‌های انسانی و شاخص اصلی توسعه جوامع و نیاز درونی بشر نشان‌دهنده شرایط دستیابی به حقوق و فرصت‌های برابر مبتنی بر نیازها، هدف‌ها و خواسته‌ها است و عدالت آموزشی به‌دنبال رفع تبعیض بین آموزش‌های عمومی و خصوصی می‌باشد (Nygreen & Ives, 2025). امروزه، عدالت آموزشی یکی از زیربناهای اصلی ابعاد مختلف عدالت است که پیشرفت هر جامعه‌ای به آن وابسته می‌باشد. این سازه می‌تواند آموزش را در همه حوزه‌ها متحول سازد و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطوح مختلف فراهم آورد (Joshi et al., 2024). برخی متخصصان معتقدند که عدالت آموزشی به معنای برابری در دسترسی به فرصت‌های و امکانات آموزشی است و برخی دیگر معتقدند که عدالت آموزشی به معنای توزیع منابع و فرصت‌های آموزشی متناسب با نیاز هر فرد است. یعنی برخی متخصصان به امکانات بالقوه و بالفعل محیط‌های آموزشی با توجه به استعدادها و قابلیت‌های ویژه هر فرد اشاره دارند (Warren, 2014). عدالت آموزشی کلید تحقق عدالت در سایر بخش‌های جامعه است. در واقع، عدالت آموزشی یعنی افرادی که استعداد و توانمندی یکسانی دارند، امکان و شرایط مساوی و برابر برای رشد و موفقیت داشته باشند (Ishimaru, 2018). این سازه نشان‌دهنده رفتارها، تعامل‌ها و ارتباط‌های مبتنی بر انصاف، برخورد یک‌دست و بدون تبعیض، راهنمایی متناسب با توانمندی‌های فراگیران و رعایت اصل عادلانه بودن در ارزیابی و ارائه امتیازها است (Fulford et al., 2023). تحقق عدالت آموزشی حاکی از تناسب بین دستاوردها با تلاش فرد، مشارکت فرد در تصمیم‌گیری‌های آموزشی مربوط به خود، برخورد محترمانه در محیط آموزشی، رعایت ثبات و عدم تبعیض، برخوردها و تصمیم‌های برابر و بدون تبعیض، داشتن امکان اعتراض به شرایط ناعادلانه یا تصمیم‌های غلط، انتظار تصمیم‌گیری مبتنی بر اطلاعات جامع و دقیق و رعایت معیارها و ارزش‌های اخلاقی در رفتارها و تصمیم‌گیری‌ها است (Crowley et al., 2025).

عدالت آموزشی سازه‌ای است که نظام آموزش و پرورش باید همواره به‌دنبال توسعه آن باشد. توسعه عدالت آموزشی از طریق فراهم کردن فرصت‌های برابر، عادلانه و دسترسی همه فراگیران به آموزش مطلوب نقش موثری در رشد و پیشرفت جوامع مختلف دارد (Sabus & VanHoose, 2023). عدالت آموزشی نشان‌دهنده برابری در آموزش و فرصت‌های آموزشی است که تحت شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی قرار دارد و تحقق آن بر سه اصل برابری در منابع فیزیکی، برابری در روابط فراگیر و مربی و برابری در منابع درسی استوار است (Balarin & Milligan, 2024). بی‌تردید توزیع عادلانه امکانات و فرصت‌های آموزشی برای همه افراد به‌ویژه افراد محروم که از امکانات محدودی برخوردار هستند، یکی از آرمان‌ها و هدف‌های مطلوب جامعه عدالت‌محور و عدالت‌طلب است تا بتواند زمینه پیاده‌سازی و توسعه عدالت آموزشی را فراهم نماید (Martin, 2020). آموزش و شاخص‌های آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مولفه‌های توسعه با ایفای نقش اساسی و سرنوشت‌ساز خود در روند توسعه همه‌جانبه نقش محوری داشته و توزیع برابر و عادلانه فرصت‌های آموزشی در بعد کلان نوعی نگاه انسان‌گرایانه را با خود به همراه دارد و از هدف‌های اصلی هر جامعه‌ای محسوب می‌شود (Ben

(Shahar, 2024). توسعه عدالت آموزشی زمانی در جوامع محقق می‌شود که فراگیران نظام آموزشی از طریق درون دادها و فرایندها بتوانند به هدف‌های علمی، آموزشی، اعتقادی و اجتماعی خود دست یابند (Ahmed Shafi & Middleton, 2023).

پژوهش‌هایی درباره توسعه عدالت آموزشی انجام که عمده این پژوهش‌ها برخلاف پژوهش حاضر از نوع کیفی بودند. برای مثال، Zeynali et al (2024) ضمن پژوهشی با عنوان سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به این نتیجه رسیدند که برای آن پنج مضمون اصلی و چهارده مضمون سازمان‌دهنده و هفتاد و چهار مضمون پایه شناسایی شد؛ به طوری که مضمون‌های اصلی و سازمان‌دهنده شامل توزیع مناسب تجهیزات و منابع (تجهیزات فیزیکی، تخصیص و تجهیزات آموزشی، توزیع منابع انسانی با کیفیت و ماهر و منابع مالی)، شفافیت در عملکرد (وضوح اطلاعات و صحت اطلاعات)، توانمندسازی معلمان (انگیزش کارکنان/ معلمان، موثر بودن و آموزش معلمان)، حرفه‌ای‌گرایی معلمان (ویژگی‌های فردی، تنوع مهارت و مهارت‌های ارتباطی معلمان) و رفتار عادلانه در کلاس (ادراک عدالت از سوی دانش‌آموزان و برابری) بودند. Rezvani et al (2021) ضمن پژوهشی درباره شناسایی عوامل ایجاد عدالت آموزشی در محیط‌های یاددهی- یادگیری و موانع گسترش آن به این نتیجه رسیدند که عواملی مانند تأمین فرصت‌های یکسان، سهم آموزش و پرورش از تولیدات ناخالص ملی، تأسیس انجمن‌های خیرین، توزیع متناسب معلمان با کیفیت و ماهر در مناطق، تقویت روحیه اخلاق در تحصیل و غیره باعث ایجاد عدالت آموزشی و عوامل مانند کاهش دسترسی‌ها از مرکز به پیرامون خدمات آموزشی، عدم توزیع فضایی مطلوب خدمات آموزشی بر اساس جمعیت دانش‌آموزان، دسترسی دانش‌آموزان به فضای آموزشی نابرابر، عدم دسترسی برابر شهرستان‌ها به معلمان و غیره مانع ایجاد عدالت آموزشی شدند. Eslami Harandi et al (2020) ضمن پژوهشی با عنوان شناسایی مولفه‌های عدالت آموزشی در آموزش و پرورش ایران به این نتیجه رسیدند که برای این سازه هشتاد و دو مضمون پایه در دوازده مضمون سازمان‌دهنده و سه مضمون فراگیر شامل بسترسازی برای بسط توزیع عادلانه منابع (با سه مضمون سازمان‌دهنده مشارکت جمعی، تصمیم‌سازی عادلانه و همه‌جانبه‌نگری برنامه‌درسی)، بهره‌مندی یادگیرندگان از همه منابع (با پنج مضمون سازمان‌دهنده شایسته‌سالاری، پوشش همه مخاطبان، توجه به وضعیت بهداشتی، مدیریت بهینه منابع و بهسازی مدارس) و شایسته‌پروری (با چهار مضمون سازمان‌دهنده توانمندسازی یادگیرندگان، بهبود فرآیند ارزشیابی، ارتقای کیفیت آموزش و تعامل منصفانه) شناسایی شد. Eslamiharandi et al (2018) ضمن پژوهشی با عنوان طراحی مدل عدالت آموزشی جهت نظام آموزش و پرورش رسمی و عمومی و اعتباریابی آن به این نتیجه رسیدند که مدل مذکور دارای ۱۲ مولفه در سه بعد بسترسازی برای بسط توزیع عادلانه منابع (با سه مولفه مشارکت جمعی، تصمیم‌سازی عادلانه و همه‌جانبه‌نگری برنامه‌درسی)، بهره‌مندی یادگیرندگان از همه منابع (با پنج مولفه شایسته‌سالاری، پوشش همه مخاطبان، توجه به وضعیت بهداشتی، مدیریت بهینه منابع و بهسازی مدارس) و شایسته‌پروری (با چهار مولفه توانمندسازی یادگیرندگان، بهبود فرآیند ارزشیابی، ارتقای کیفیت آموزش و تعامل منصفانه) بود که روایی و پایایی آنها مورد تأیید قرار گرفت. همچنین، مدل عدالت آموزشی جهت نظام آموزش و پرورش رسمی و عمومی بر ابعاد و هر یک از ابعاد سه‌گانه بر مولفه‌های خود اثر معنادار داشت. Yamani et al (2017) ضمن پژوهشی عدالت آموزشی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی به این نتیجه رسیدند که برای آن سه مضمون اصلی آموزش عادلانه (شامل مضمون‌های فرعی برنامه‌درسی موثر، رشد فراگیران، رفتار عادلانه اساتید و ارزیابی عادلانه)، پژوهش عادلانه (شامل مضمون‌های فرعی توانایی نظارت پژوهشی و بودجه تحقیقاتی دانشجویی) و مدیریت عادلانه منابع (شامل مضمون‌های فرعی توزیع عادلانه تسهیلات و تخصیص عادلانه منابع مالی) شناسایی شد.

برای غلبه بر چالش‌ها و موانع موجود در مسیر توسعه حرفه‌ای معلمان و بهبود وضعیت نظام آموزش و پرورش باید از راهبردهای جامع و کارآمد استفاده کرد (Mehrparisa et al., 2024). برای این منظور شناسایی عوامل موثر در عدالت آموزشی و ارائه راهکارهایی برای توسعه آن می‌تواند راهگشا باشد. یکی از هدف‌های اصلی نظام آموزش و پرورش توسعه برنامه‌های آموزشی در راستای عدالت آموزشی و برای همین منظور انجام پژوهش درباره توسعه عدالت آموزشی در معلمان لازم و ضروری است. چون که عدالت آموزشی یکی از اصول اساسی و بنیادی در هر نظام آموزشی از جمله نظام آموزش و پرورش است. بر اساس بررسی‌های پژوهشگران یکی از خلأهای موجود عدم یافتن مدلی برای توسعه عدالت آموزشی در معلمان است و بیشتر پژوهش‌ها درباره عدالت آموزشی از نوع کیفی هستند و پژوهشی کمی درباره توسعه عدالت آموزشی در معلمان یافت نشد و پژوهش حاضر به دنبال تکمیل این خلأ پژوهشی و ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت عدالت آموزشی در نظام آموزش و پرورش می‌باشد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه توصیفی از نوع کمی بود. جامعه پژوهش دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم بودند که ۳۵۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری از میان مناطق مختلف برخی مناطق به روش تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب و سپس از هر منطقه تعدادی مدرسه و از هر مدرسه تعدادی کلاس به روش تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب شد. دانش‌آموزان کلاس‌های منتخب در صورت داشتن شرایط ورود به مطالعه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند که این شرایط در پژوهش حاضر شامل عدم مردودی در پایه‌های گذشته، زندگی همراه والدین واقعی، عدم مصرف داروهای روانپزشکی مانند ریتالین، ضداضطراب، ضدافسردگی و غیره، عدم سابقه دریافت خدمات روانشناختی به دلیل رفتارهای ناهنجار و عدم وقوع رخداد‌های تنش‌زا و ناهنجار حاد مانند طلاق و خشونت شدید در خانواده در سه ماه گذشته بودند. همچنین، ملاک‌های خروج از مطالعه در پژوهش حاضر شامل عدم تمایل به شرکت در پژوهش و عدم پاسخگویی به بیشتر از ده درصد گویه‌ها بود.

ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه عدالت آموزشی در معلمان بود که بر اساس مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ نفر از خبرگان آشنا به حیطه پژوهش و دارای مدرک دکتری تخصصی طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۸۷ گویه در ده مولفه بلوغ اجتماعی، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، ویژگی‌های شخصیتی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، اولویت‌های زندگی، منابع اخلاقی معتبر، خودآگاهی و آسیب‌های اجتماعی بود که برای پاسخگویی به هر یک از آنها پنج گزینه شامل کاملاً مخالفم با نمره یک، مخالفم با نمره دو، نه مخالفم و نه موافقم با نمره سه، موافقم با نمره چهار و کاملاً موافقم با نمره وجود داشت. نمره هر مولفه با نمره گویه‌های سازنده آن و نمره کل توسعه عدالت آموزشی در معلمان با نمره همه گویه‌ها محاسبه می‌شود و نمره بالاتر در هر مولفه نشان‌دهنده بیشتر داشتن آن ویژگی و نمره بالاتر در کل پرسشنامه نشان‌دهنده توسعه عدالت آموزشی بیشتر در معلمان است. همچنین، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه عدالت آموزشی در معلمان با نظر خبرگان آشنا به حیطه پژوهش تأیید و پایایی آن با روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به‌دست آمد.

برای انجام این پژوهش پس از تصویب پروپوزال و تهیه پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه عدالت آموزشی در معلمان، هماهنگی‌های لازم با سازمان آموزش و پرورش به عمل آمد و اقدام به نمونه‌گیری از میان دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم شد. برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و برای آنان رعایت نکات، ملاحظات و موازین اخلاقی تبیین شد. برای این منظور به آنان توضیح داده شد که دانش‌آموزان برای شرکت یا عدم شرکت در پژوهش آزاد هستند و حتی در حین پژوهش و هر زمانی که بخواهند، می‌توانند از پژوهش انصراف دهند. همچنین، برای آنان رعایت اصول رازداری، محرمانگی، تحلیل داده‌ها به‌صورت کلی، حفظ حریم شخصی و غیره توضیح و جهت انجام آنها تعهد داده شد. در مرحله بعد از نمونه‌ها خواسته شد تا به پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه عدالت آموزشی در معلمان پاسخ دهند. لازم به ذکر است که قبل از تکمیل پرسشنامه مذکور به دانش‌آموزان چگونگی تکمیل پرسشنامه توضیح داده شد و علاوه بر آن، به آنان گفته شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که گویای وضعیت واقعی باشد. در پایان، از مسئولان مدارس منتخب و دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم به دلیل همکاری با پژوهشگران و شرکت در پژوهش تقدیر و تشکر شد.

آخرین مطلب بخش روش‌شناسی اینکه داده‌های این پژوهش با روش‌های تحلیل عاملی اکتشافی و مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS-26 و Smart PLS-2 تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش تعداد ۳۵۰ نفر از دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم حضور داشتند و همگی به پرسشنامه توسعه عدالت آموزشی در معلمان پاسخ دادند. به عبارت دیگر، ریزشی در نمونه‌های پژوهش حاضر اتفاق نیفتاد و تحلیل‌ها بر اساس نظر ۳۵۰ دانش‌آموز متوسطه دوره دوم انجام شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران در جدول ۱ گزارش شد.

جدول ۱. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران

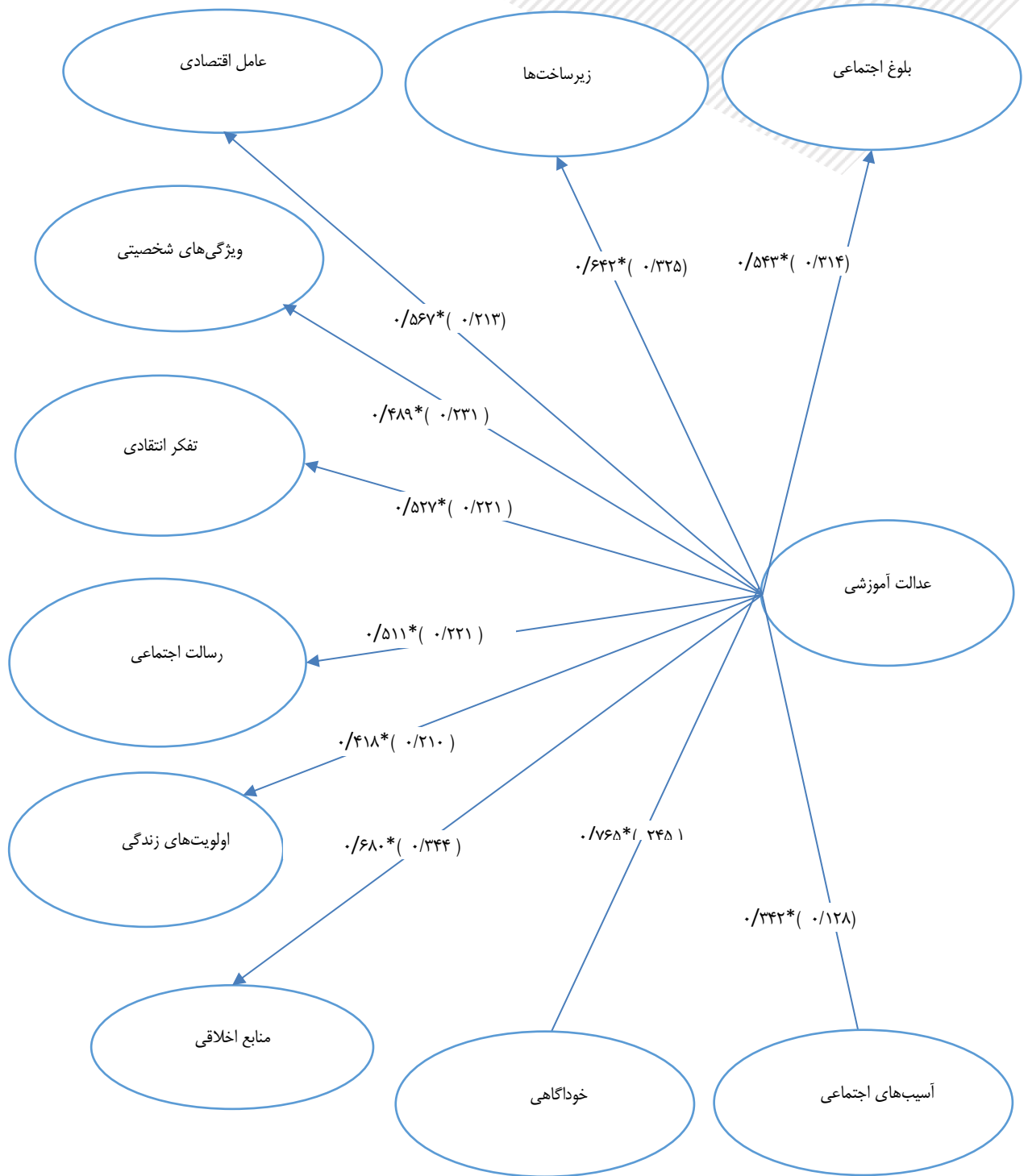
عامل	بار عاملی	آلفای کرونباخ	ترکیبی
بلوغ اجتماعی	۰/۵۴۳	۰/۸۳۱	۰/۸۸۳
زیرساخت‌ها	۰/۶۴۲	۰/۷۹۵	۰/۸۱۹
عامل اقتصادی	۰/۵۶۷	۰/۸۲۴	۰/۸۶۱
ویژگی‌های شخصیتی	۰/۴۸۹	۰/۷۵۶	۰/۷۷۲
تفکر انتقادی	۰/۵۲۷	۰/۹۱۰	۰/۹۳۴
رسالت اجتماعی	۰/۵۱۱	۰/۷۴۷	۰/۷۸۵
اولویت‌های زندگی	۰/۴۱۸	۰/۸۳۶	۰/۸۷۷
منابع اخلاقی معتبر	۰/۶۸۰	۰/۸۹۳	۰/۹۲۷
خودآگاهی	۰/۷۶۸	۰/۸۵۵	۰/۸۹۳
آسیب‌های اجتماعی	۰/۳۴۲	۰/۷۲۱	۰/۷۶۲

طبق نتایج جدول ۱، توسعه عدالت آموزشی در معلمان دارای ۹ عامل بلوغ اجتماعی، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، ویژگی‌های شخصیتی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، اولویت‌های زندگی، منابع اخلاقی معتبر و خودآگاهی با بار عاملی بالاتر از ۰/۴۰ بود و پایایی هر یک از آنها با روش‌های ضریب آلفای کرونباخ و ترکیبی بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد. نتایج شاخص‌های برازش مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران در جدول ۲ گزارش شد.

جدول ۲. نتایج شاخص‌های برازش مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران

شاخص	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	TLI	CFI
دامنه مورد قبول	کمتر از ۳	کمتر از ۰/۱۰	بیشتر از ۰/۸۰	بیشتر از ۰/۸۰	بیشتر از ۰/۸۰	بیشتر از ۰/۸۰	بیشتر از ۰/۸۰
مقدار محاسبه شده	۱/۸۸	۰/۰۶	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۸۰	۰/۸۹	۰/۸۳
وضعیت	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب

طبق نتایج جدول ۲، مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران دارای برازش مناسبی بود. بنابراین، مدل مذکور در شکل ۱ گزارش شد.

شکل ۱. مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران

نتایج اهمیت عامل‌ها در مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران در جدول ۳ گزارش شد.

جدول ۳. نتایج اهمیت عامل‌ها در مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران

عامل	بار عاملی	وزن عاملی	ترتیب اهمیت
بلوغ اجتماعی	۰/۵۴۳	۰/۳۱۴	۵
زیرساخت‌ها	۰/۶۴۲	۰/۳۱۵	۳

عامل اقتصادی	۰/۵۶۷	۰/۲۱۳	۷
ویژگی‌های شخصیتی	۰/۴۸۹	۰/۲۱۳	۸
تفکر انتقادی	۰/۵۲۷	۰/۲۲۱	۶
رسالت اجتماعی	۰/۵۱۱	۰/۲۲۱	۷
اولویت‌های زندگی	۰/۴۱۸	۰/۲۱۰	۹
منابع اخلاقی معتبر	۰/۶۸۰	۰/۳۴۴	۲
خودآگاهی	۰/۷۶۸	۰/۲۴۵	۱
آسیب‌های اجتماعی	۰/۳۴۲	۰/۱۲۸	۱۰

طبق نتایج جدول ۳، در مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران به ترتیب عامل‌های خودآگاهی، منابع اخلاقی معتبر، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، بلوغ اجتماعی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی، اولویت‌های زندگی و آسیب‌های اجتماعی دارای اهمیت بیشتری بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

سازمان آموزش و پرورش همانند بسیاری از سازمان‌های دیگر و حتی فراتر از آنها نیاز به عدالت آموزشی دارد و بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان شهرستان‌های استان تهران انجام شد.

نتایج این مطالعه نشان داد که توسعه عدالت آموزشی در معلمان دارای ۹ عامل بلوغ اجتماعی، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، ویژگی‌های شخصیتی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، اولویت‌های زندگی، منابع اخلاقی معتبر و خودآگاهی با بار عاملی بالاتر از ۰/۴۰ بود و پایایی هر یک از آنها با روش‌های ضریب آلفای کرونباخ و ترکیبی بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد. همچنین، مدل توسعه عدالت آموزشی در معلمان دارای برازش مناسبی بود و به ترتیب عامل‌های خودآگاهی، منابع اخلاقی معتبر، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، بلوغ اجتماعی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی، اولویت‌های زندگی و آسیب‌های اجتماعی دارای اهمیت بیشتری بودند. این نتایج از جهاتی با نتایج پژوهش‌های [Zeynali et al \(2024\)](#)، [Rezvani et al \(2021\)](#)، [Eslami Harandi et al \(2020\)](#)، [Eslamiharandi et al \(2018\)](#) و [Yamani et al \(2017\)](#) همسو بودند.

در تشریح یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت که نظام آموزش و پرورش نظامی حساس و مهم است که اگر دچار بی‌عدالتی شود، پیامدهای ناخوشایندی برای افراد و جامعه خواهد داشت. عدالت آموزشی یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد عدالت است و رشد و پیشرفت جوامع امروز تا حدود زیادی به تحقق عدالت آموزشی و توسعه آن در نظام آموزش و پرورش بستگی دارد. عدالت آموزشی می‌تواند آموزش و پرورش را در همه حوزه‌ها دچار تحول کند و زمینه شکوفایی استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح کلان فراهم آورد. اگر عدالت را در محیط‌های آموزشی مورد بررسی قرار دهیم به سه دسته عوامل دخیل در آن دست می‌یابیم. اول موقعیت، منابع و امکاناتی مانند معلم، منابع اولیه، برنامه‌درسی و محیط آموزشی که از طرف مسئولان نظام آموزشی تدارک دیده می‌شود. دوم ویژگی‌هایی مانند زمینه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی متفاوت که از طرف دانش‌آموزان وارد محیط آموزشی می‌شوند. سوم ویژگی‌های نامحسوس که در نتیجه برخورد متقابل همه عوامل مذکور به وجود می‌آیند که مورد سوم می‌تواند به نوع برخورد معلمان با دانش‌آموزان و نوع برخورد دانش‌آموزان با یکدیگر را نام برد. بنابراین، اگر عدالت در محیط آموزشی تحقق یابد و محیط آموزشی دارای شرایط عادلانه باشد، می‌تواند سبب انتقال حس ارزشمندی به دانش‌آموزان شود و علاوه بر ادراک حضور عدالت آموزشی، تردیدها و نگرانی‌های افراد در باب ضایع شدن حقوق آنها برطرف گردد. در نتیجه، عدالت‌محوری در نظام آموزش و پرورش یکی از ضرورت‌های اولیه و اساسی در هر جامعه‌ای است که از طریق شناخت مولفه‌ها و عامل‌های موثر در آن محقق می‌شود. بر اساس نتایج پژوهش حاضر، مهم‌ترین عامل‌های موثر در توسعه عدالت آموزشی در معلمان به ترتیب شامل عامل‌های خودآگاهی، منابع اخلاقی معتبر، زیرساخت‌ها، عامل اقتصادی، بلوغ اجتماعی، تفکر انتقادی، رسالت اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی، اولویت‌های زندگی و آسیب‌های اجتماعی بودند.

دانش‌آموزانی که خودآگاهی بالایی دارد به درک بهتری از ارزش‌ها، باورها و انگیزه‌های شخصی می‌رسند و این امر به توسعه دیدگاه‌های اخلاقی قوی کمک می‌کند. خودآگاهی به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که تفاوت‌های فردی و فرهنگی را درک کنند و از تعصب‌های شخصی اجتناب نمایند و عدالت آموزشی توسعه و تحقق یابد. منابع اخلاقی معتبر یکی از عوامل موثر در توسعه عدالت آموزشی است و وجود چنین منابعی به دانش‌آموزان امکان مقایسه شرایط موجود با شرایط مطلوب و مبتنی بر تحقق و توسعه عدالت را می‌دهد. بنابراین، وجود منابع اخلاقی معتبر می‌تواند نقش موثری در توسعه عدالت آموزشی داشته باشد. از دیگر عوامل موثر در توسعه عدالت آموزشی می‌توان به زیرساخت‌ها و عامل اقتصادی اشاره کرد که این عامل‌ها از طریق تدارک محیط فیزیکی، کلاس‌ها، کتابخانه‌ها و آزمایشگاه‌های مجهز و برابر در مدارس روستایی و شهری و حتی مدارس مناطق مختلف شهری سبب ادراک بهتر عدالت آموزشی و تحقق آن شود. بلوغ اجتماعی عامل مهم و موثر دیگری است و خانواده‌ها و محیط‌های اجتماعی بر ارزش‌های اخلاقی تاکید دارند. سازه بلوغ اجتماعی در مدرسه و محیط‌های اجتماعی باعث بهبود تربیت اخلاقی و ادراک عدالت آموزشی می‌شود و به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد تا مطالب مهم را با سایر دانش‌آموزان به اشتراک بگذارند. تفکر انتقادی به‌عنوان یک جزء دیگر از عوامل به دانش‌آموزان امکان بررسی و ارزیابی دیدگاه‌ها و باورهای مختلف را می‌دهد و این هارت که از طریق برنامه‌های آموزشی خاص تقویت می‌شود به دانش‌آموزان کمک می‌کند که مسائل اخلاقی پیچیده را از زوایای مختلف ببینند و بتوانند بر اساس اصول اخلاقی، قضاوت‌های صحیحی انجام دهند. عامل موثر دیگر در توسعه عدالت آموزشی، رسالت اجتماعی است و نظام آموزش و پرورش باید همواره به دنبال تحقق رسالت اجتماعی خود یعنی تربیت شهروندانی جهانی و تأمین نیروی متخصص و ماهر سایر سازمان‌ها باشد. در نظام آموزش و پرورش باید هم دانش‌آموزان و هم معلمان دارای یک سری خصوصیت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی برجسته باشند که از جمله آنها می‌توان به پذیرش، سازگاری، برون‌گرایی و غیره اشاره کرد تا این خصوصیت‌ها و ویژگی‌ها سبب تحقق هر چه بهتر عدالت آموزشی شوند. از عوامل مهم و موثر دیگر در توسعه عدالت آموزشی می‌توان به اولویت‌های زندگی و آسیب‌های اجتماعی اشاره کرد. بنابراین، برای تحقق عدالت آموزشی در نظام آموزش و پرورش باید سازه عدالت‌محوری در اولویت همه دست‌اندرکاران و کارکنان نظام آموزش و پرورش قرار گیرد و همه آنها با کمک یکدیگر تلاش نمایند تا از آسیب‌های اجتماعی جلوگیری نمایند.

پژوهش حاضر با وجود بهره‌مندی از ارائه مدلی جدید برای توسعه عدالت آموزشی در معلمان با محدودیت‌هایی مواجه بود که از جمله می‌توان به محدود شدن نمونه پژوهش به دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم، حجم نمونه نسبتاً اندک و پیشینه پژوهشی اندک در این زمینه اشاره کرد. بنابراین، انجام پژوهش‌های بیشتر بر روی سایر کارکنان نظام آموزش و پرورش و افزایش حجم نمونه برای داشتن مدلی با اعتبار بالاتر می‌تواند مفید واقع شود. همچنین، بیشتر پژوهش‌های گذشته درباره توسعه عدالت آموزشی از نوع کیفی بودند و بر همین اساس پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران آتی همانند پژوهشگران پژوهش حاضر اقدام به انجام پژوهش‌های کمی نمایند. نتایج پژوهش حاضر دارای تلویحات کاربردی بسیاری برای متخصصان و مسئولان نظام آموزش و پرورش است و آنان بر اساس نتایج این مطالعه می‌توانند از طریق عامل‌های شناسایی شده گام موثری در جهت بهبود عدالت آموزشی بردارند. به عبارت دیگر، نتایج این پژوهش می‌تواند راهنمایی برای سیاست‌گذاران آموزشی، مدیران مدارس و معلمان باشد تا آنان برنامه‌های مناسبی آموزشی، فرهنگی و اخلاقی مختلفی را توجه به عدالت‌محوری طراحی و اجرا نمایند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

Reference

- Ahmed Shafi, A., & Middleton, T. (2025). Educational development in secure juvenile justice settings: The benefits, the challenges and power dynamics in international research collaborations. *International Journal of Educational Development*, 117, 103346. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2025.103346>
- Balarin, M., & Milligan, L. O. (2024). Limitations and possibilities of justice in education and the implications for sustainable futures. *Bristol University Press*, 3(1), 3-8. <https://doi.org/10.1332/27523349Y2024D000000020>
- Bellei, C., Contreras, M., & Guajardo, F. (2025). Families' responses to a new centralized school admission system. School choice and justice in education. *International Journal of Educational Development*, 113, 103202. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2024.103202>
- Ben Shahr, T. H. (2024). Educational justice and the value of excellence. *Journal of Ethics and Social Philosophy*, 28(3), 483-507. <https://doi.org/10.26556/jesp.v28i3.3777>
- Crawford, E.R., & Valle, F. (2016). Educational justice for undocumented students: How school counselors encourage student persistence in schools. *Education Policy Analysis Archives*, 24(98), 1-29. <http://dx.doi.org/10.14507/epaa.24.2427>
- Crowley, C. B., Lewis, J. M., Yu, M., & Coloma, R. S. (2025). Local work on global educational justice: Three Detroit projects reimagining university-school partnerships. *International Journal of Educational Research*, 133, 102673. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2025.102673>
- Eslami Harandi, F., Karimi, F., & Nadi, M. A. (2020). Identifying the components of educational justice in Iran's education. *Journal of Research in Educational Systems*, 13(47), 55-75. <https://doi.org/10.22034/jiera.2019.150212.1645>
- Eslamiharandi, F., Karimi, F., & Nadi, M. (2018). Presenting an educational justice model to Iran's education system. *Journal of Applied Issues in Islamic Education*, 3(3), 7-28. <http://dx.doi.org/10.29252/qaiie.3.3.7>
- Fulford, A., Jamieson, V., & Duckworth, V. (2023). Editorial: From social justice to educational justice: Challenging practice, and finding hope. *PRISM: Casting New Light on Learning, Theory & Practice*, 5(2), 1-8. <https://doi.org/10.24377/prism.article1837>
- Hadipour, E., Moazemi, M., & Ahmadi, G. (2022). Identify the dimensions and components of teacher motivation in the education process. *Sociology of Education*, 7(1), 111-120. <https://jedusocio.com/index.php/se/article/view/189>
- Haj Yahya, A. (2024). Inclusion, equality and educational justice: Enhancing social-emotional learning through children's literature in a diverse and segregated society. *The International Journal of Information, Diversity & Inclusion*, 8(1), 5-35. <https://doi.org/10.33137/ijidi.v8i1.41668>
- Ishimaru, A. M. (2018). Re-imagining turnaround: families and communities leading educational justice. *Journal of Educational Administration*, 56(5), 546-561. <https://doi.org/10.1108/JEA-01-2018-0013>
- Joshi, P., Chand, G., Chakravarty, U., & Joshi, P. (2024). Access to English: the path to educational justice. *Academy of Marketing Studies Journal*, 28(S4), 1-14. <https://www.abacademies.org/articles/access-to-english-the-path-to-educational-justice-16638.html>
- Kolbe, S. W. (2025). Learning by teaching: A pathway to educational justice. *International Journal of Teaching and Learning Sciences*, 2(1), 100116. <http://dx.doi.org/10.71010/IJTLS.2025-e116>
- Martin, Ch. (2020). Educational justice and the value of knowledge. *Journal of Philosophy of Education*, 54(1), 164-182. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12370>
- Mehrparasa, S., Baniyasi, N., & Ghayoomi, A. (2024). A model for professional development of high school teachers based on clinical supervision. *Sociology of Education*, 10(3), 158-171. <https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2039186.1608>
- Nygreen, K., & Ives, D. (2025). Editors' introduction: Urgent issues in educational justice. *Equity & Excellence in Education*, 58(1), 1-3. <https://doi.org/10.1080/10665684.2025.2465115>

- Rezvani, A., Parish, F., & Kazemi, Sh. (2021). Identifying the factors that create educational justice in teaching-learning environments and obstacles in its development (providing a framework in education). *The Journal of New Advances in Behavioral Sciences*, 5(53), 25-38. <https://ijndibs.com/article-1-549-fa.html>
- Sabus, C., & VanHoose, L. (2023). Justice in educational content: A guide to racial and cultural representation in academic and clinical teaching and assessment. *Journal Physical Therapy Education*, 37(4), 259-263. <https://doi.org/10.1097/jte.000000000000296>
- Smagorinsky, P. (2024). Emotions, empathy and social justice education. *English Teaching: Practice & Critique*, 23(3), 332-351. <https://doi.org/10.1108/ETPC-06-2023-0055>
- Warren, M. R. (2014). Transforming public education: The need for an educational justice movement. *New England Journal of Public Policy*, 26(11), 1-17. <https://scholarworks.umb.edu/nejpp/vol26/iss1/11>
- Yamani, N., Shaterjalali, M., & Eghbali, B. (2017). Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: A qualitative study. *Research and Development in Medical Education*, 6(1), 23-28. <https://doi.org/10.15171/rdme.2017.005>
- Zeynali, A., Tari, Gh., & Taghizadeh, H. (2024). Mechanisms for developing educational justice based on the fundamental transformation of education document. *Education Strategies in Medical Sciences*, 17(5), 89-100. <https://edcbmj.ir/article-1-3307-en.html>